

ВСП «Бобринецький АФК ім. В. Порика БНАУ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засідання циклової комісії
спеціальності НІ Агрономія

Протокол № 6 від 23.01.2026

Голова ЦК Вікторія Музика

Вікторія МУЗИКА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Основи бджільництва»	
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	201 Агрономія
ОПШ (рік)	Агрономія (2025 р.)
Рівень освіти	Фахова передвища освіта
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	Денна
Семестр	4
Обсяг навчальної дисципліни	90 годин (3 кредити ECTS)
Форма контролю	Диференційований залік
Мова викладання	Українська
Розробник	Отян Юрій, спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
Предмет вивчення	Основні завдання вивчення дисципліни полягає в опануванні системи знань і умінь з біології бджолиних сімей, їх життєвого циклу протягом року, основних правил утримання та розведення, кормової бази та шляхів її поліпшення тощо
Мета вивчення	Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи бджільництва» (ВК 06) є формування у студентів системи знань і навиків з питань з біології бджолиної сім'ї та її особин, медоносних ресурсів, засобів механізації та обладнання, технологій утримання і розмноження бджолиних сімей, запилення ентомофільних рослин, хвороб бджіл, організації виробництва,

	<p>переробки продукції бджільництва, а також набуття навичок і вмінь роботи з бджолиними сім'ями та оцінки їх стану відповідно до кваліфікаційної характеристики спеціальності.</p>
<p>Компетентності, заплановані знання та вміння</p>	<p>СК 1 Здатність використовувати базові знання з фахових дисциплін у професійній діяльності.</p> <p>СК 7 Здатність застосовувати в процесах виробництва, переробки і зберігання інноваційно новітні прийоми, заходи, засоби для отримання високоякісної, екологічно безпечної, ринково привабливої сільськогосподарської продукції.</p> <p>СК 9 Прагнення до збереження навколишнього середовища</p> <p>ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово</p> <p>ЗК 5 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності</p> <p>ЗК 6 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 7 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології</p> <p>ЗК 8 Здатність працювати в команді</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - коротку історію бджільництва; - біологічні особливості бджіл; - основи бонітування бджіл; - особливості племінної роботи у бджільництві; - характеристику основної та додаткової продукції бджільництва. <p>На основі теоретичної та практичної підготовки студент повинен вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконувати роботи по безпечному догляду за бджолами на товарних та в спеціалізованих пасіках; - навощувати стільники штучною вощиною; - нарощувати силу сімей навесні до головного медозбору та на зимівлю; - розмножувати сім'ї, формувати бджолині пакети; - проводити заходи проти роїння, збирати та садити рій; - оцінювати медоносну базу, розраховувати медовий конвеєр та бджолозапилення, намічати шляхи поліпшення медового запасу місцевості; - відбирати медові стільники і відкачувати їх; - проводити боротьбу з хворобами, ворогами і шкідниками бджіл; - вести виробничий та племінний облік на пасіці; - проводити якісну оцінку меду та додаткової продукції бджільництва.

<p>Заплановані результати навчання</p>	<p>РН 1 Застосовувати всебічні спеціалізовані емпіричні та теоретичні знання для розв'язання практичних ситуацій у сфері агрономії.;</p> <p>РН 6 Виявляти та вирішувати виробничі проблеми з урахуванням зональних умов, а також технологічних, правових, економічних, екологічних та етичних аспектів;</p> <p>РН 17 Вміти працювати самостійно і в команді, нести професійну відповідальність за результати роботи, дотримуватися норм та стандартів професійної етики для досягнення спільної мети;</p> <p>РН 18 Застосовувати правові норми, норми з охорони праці, безпеки життєдіяльності у професійній діяльності.</p>
<p>Зміст дисципліни</p>	<p>РОЗДІЛ 1. ВСТУП. . ІСТОРІЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО БДЖІЛ</p> <p>1.1. Вступ. Історія виникнення бджільництва.</p> <p>1.2. Склад бджолоїної сім'ї та функції її особин.</p> <p>1.3. Зовнішня та внутрішня будова бджолої.</p> <p>РОЗДІЛ 2 ВУЛИКИ, ПАСІЧНИЙ ІНВЕНТАР, ОБЛАДНАННЯ ТА БУДІВЛІ</p> <p>2.1. Історія створення сучасного вулика та його конструкція. Види вуликів</p> <p>2.2. Пасічний інвентар, обладнання, засоби механізації та їх призначення</p> <p>РОЗДІЛ 3 ДОГЛЯД ТА РОЗМНОЖЕННЯ БДЖІЛ</p> <p>3.1. Техніка роботи із бджолами.</p> <p>3.2. Весняні роботи на пасіці.</p> <p>3.3. Літні роботи на пасіці.</p> <p>3.4. Розмноження бджолиних сімей.</p> <p>3.5. Застосування промислових технологій у бджільництві.</p> <p>РОЗДІЛ 4. ВИВЕДЕННЯ БДЖОЛИНИХ МАТОК. ПОРОДИ БДЖІЛ. ПЛЕМІННА РОБОТА В БДЖІЛЬНИЦТВІ</p> <p>4.1. Породи бджіл</p> <p>4.2. Племінна робота в бджільництві.</p> <p>4.3. Виведення бджолиних маток.</p> <p>4.4. Штучне виведення бджолиних маток.</p> <p>РОЗДІЛ 5. КОРМОВА БАЗА БДЖІЛЬНИЦТВА</p> <p>5.1. Медоносні та пилюконосні рослини та їх класифікація</p> <p>5.2. Медозбірні умови місцевості та способи їх поліпшення</p> <p>5.3. Використання бджіл для запилення сільгоспкультур</p> <p>РОЗДІЛ 6. ТЕХНОЛОГІЯ ОТРИМАННЯ І ОБРОБКИ ПРОДУКТІВ БДЖІЛЬНИЦТВА</p> <p>6.1. Технологія отримання меду та його характеристика</p> <p>6.2. Технологія переробки воску</p> <p>6.3. Технологія виробництва бджолоїного обніжжя та перги</p> <p>6.4. Технологія виробництва маточного молочка та гомогенату</p> <p>6.5. Технологія виробництва прополісу та бджолоїної отрути.</p>

	<p>Поняття про апітерапію.</p> <p>РОЗДІЛ 7. ХВОРОБИ І ШКІДНИКИ БДЖІЛ. ТОКСИКОЗИ</p> <p>7.1. Класифікація хвороб бджіл та причини їх виникнення</p> <p>7.2. Заразні та незаразні хвороби</p> <p>7.3. Шкідники та вороги бджіл</p>
Міждисциплінарні зв'язки	Українська мова (за професійним спрямуванням), ботаніка з основами фізіології рослин та мікробіології, охорона праці та безпека життєдіяльності.
Система оцінювання	<p>У процесі вивчення «Основи бджільництва» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента:</p> <ul style="list-style-type: none"> - індивідуальне опитування, фронтальне опитування; - поточне тестування; - підсумкове тестування по кожному розділу; <p>Поточний контроль рівня знань та умінь студентів здійснюється у формі виконання тестів, дискусійних обговорень проблемних питань, виконання ситуаційних завдань.</p> <p>Контроль самостійної роботи проводиться:</p> <ul style="list-style-type: none"> - з лекційного матеріалу шляхом складання контрольних тестових завдань; - за практичних занять – перевірка та захист виконаних завдань. <p>Підсумковий контроль знань студентів відбувається на диференційованому заліку у формі тестування.</p> <p>Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії.</p> <p>Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані практичні роботи, зроблені доповіді, презентації, активність під час дискусій.</p> <p>Під час поточного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.</p>
Інформаційне забезпечення	<p style="text-align: center;">Основна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бігун П. П., Овчинникова Ю. Ю., Березовський І. В. Бджільництво: навчальний посібник. Вінниця: Нілан, 2017. 153 с. 2. ДСТУ 4497:2005. Мед натуральний. Технічні вимоги [Чинний від 28-01- 2005]. - Київ, 2007. 21 с. (Національні стандарти України). 3. Про затвердження Вимог до меду: Наказ від 19 червня 2019 року No 330. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-19#Text 4. Joseph E. Pizzorno, Michael T. Murray Michael. Textbook of Natural Medicine (Fifth Edition). Churchill Livingstone, 2020. Pages 441-442.e1. https://doi.org/10.1016/B978-0-323-43044-

9.00056-X.

5. Encyclopedia of Animal Behavior (Second Edition). HoneybeesA/ Editor(s): Jae Chun Choe. Academic Press, eed, 2019.
6. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-809633-8.20834-0>.

Додаткова література

1. Адамчук Л.А., Броварський В.Д. Высокопродуктивные виды растений для кормовой базы пчел. Нитра, 2018. 104 с.
2. Адамчук Л.О. Бджолине обніжжя. Видавничий дім “Вініченко”, 2017. 138 с.
3. Адамчук Л.О., Броварський В.Д., Бріндза Я., Величко С.М., Перга: ресурси і технологія виробництва. Київ, 2018. 152 с.
4. Головецький І.І., Лосєв О.М. Санітарно-гігієнічні аспекти бджільництва. Київ: ТОВ «НВП» Інтерсервіс, 2013. 312 с.
5. Іванова В.Д. Технологія виробництва продуктів бджільництва: Курс лекцій. Миколаїв: МДАУ, 2009. 245 с.
6. Поліщук В.П. Бджільництво: підручник. Київ: Вища школа, 2001. 287 с.
7. Поліщук В.П., Гайдар В.А. Пасіка. Київ: ТОВ - Перфект Стайл, 2008. 258 с.
8. Приймак Г.М. Практичне бджільництво. Київ: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2009. 587 с.
9. Stephen F. Pernal, Introduction to Apiculture (Apis mellifera). *Veterinary Clinics of North America: Food Animal Practice*. Volume 37, Issue 3, 2021. Pages 381-386. <https://doi.org/10.1016/i.cvfa.2021.06.013>.